

DOI <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-4-12>

УДК 7:378](477+100)

ORCID ID: 0000-0002-8192-4015

ORCID ID: 0009-0002-3229-3680

ORCID ID: 0000-0001-7128-5099

Сергій Григор'єв

*старший викладач кафедри графічних мистецтв
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
serhii.hryhoriev@naoma.edu.ua*

Наталія Кохаль

*викладачка кафедри графічних мистецтв
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
nataliia.kokhal@naoma.edu.ua*

Марина Соченко

*старша викладачка кафедри живопису та композиції
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
marina.sochenko@naoma.edu.ua*

ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУ МИТЦЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Анотація. У статті проаналізовані ключові виклики, що постають перед академічною мистецькою освітою України в умовах глобальних культурних трансформацій. Розглянуто співвідношення між фундаментальною академічною школою та зростанням ролі проєктного мислення, цифрових технологій і нових художніх стратегій. Підкреслено, що втрата бази майстерень знижує аналітичний потенціал мистецької освіти. **Метою дослідження** є визначення ролі академічної школи у формуванні інтелекту митця як носія критичного мислення, естетичної культури й культурної відповідальності. **Наукова новизна** полягає у системному аналізі взаємодії традиційних і сучасних освітніх моделей та окресленні шляхів інтеграції української мистецької освіти у європейський культурно-освітній простір без втрати її ідентичності. **Методи дослідження.** Для досягнення мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Історико-порівняльний метод дав змогу простежити становлення академічної освіти в Україні порівняно з європейськими моделями, визначивши їхні ключові характеристики та відмінності. Структурно-аналітичний застосовано для систематизації сучасних підходів до організації навчання у майстернях і системі індивідуального наставництва, що визначає формування професійних компетентностей здобувачів. Контент-аналіз міжнародних документів і публікацій – The Florence Principles on the Doctorate in the Arts, Journal for Artistic Research, дослідження цифровізації, звіт UNESCO – використано для інтеграції українського контексту у глобальний культурний дискурс. Метод порівняльної педагогіки дав змогу зіставити академічну модель освіти з проєктно-цифровою парадигмою, виявивши її переваги та ризики новітніх практик (поверхневість, технологічна залежність, ціннісна нестабільність). Сукупне використання зазначених методів забезпечило комплексний аналіз взаємозв'язку між академічною традицією й сучасними тенденціями розвитку мистецької освіти з урахуванням педагогічних і філософських принципів формування інтелекту митця. **Результати дослідження.** Академічна школа зберігає фундаментальне значення. Система майстерень, індивідуальне наставництво та базові дисципліни залишаються основою професійного становлення митця й передумовою інтеграції у глобальний культурний простір. Академічна модель освіти, орієнтована на розвиток майстерності та аналітичного мислення, підтверджує свою ефективність у формуванні художнього інтелекту та педагогічної спадковості. Сучасні виклики змінюють характер підготовки. Проєктно орієнтований підхід, іронічні стратегії та цифровізація спрямовують мистецьку діяльність на короткотермінові ефекти, що знижує аналітичний рівень підготовки. Водночас розширення практик artistic research і використання технологічних медіа сприяє інноваціям, але водночас створює ризик поверхової рефлексії без ґрунтовної професійної бази. Цифровізація має подвійний характер. Вона відкриває нові можливості для міждисциплінарних експериментів, віртуальної взаємодії та міжнародної співпраці, однак без академічної основи (рисунок, живопис, композиція) залишається фрагментарною й концептуально слабкою. Дослідження впровадження VR у мистецьку освіту підтверджують, що технологічні інновації ефективні лише тоді, коли вони спираються на класичну систему професійної майстерності. Академічна освіта спрямована на формування художника-інтелектуала – носія критичного мислення, естетичної культури й культурної відповідальності. Це узгоджується з принципами Florence Principles on the Doctorate in the Arts та підходами EQ-Arts, що підкреслюють єдність художньої практики, дослідження та

рефлексії як засобів розвитку автономного мислення митця-дослідника. Академічна школа формує не лише професіоналів, а й особистостей, здатних підтримувати культурну пам'ять і духовну стійкість суспільства. У воєнних умовах мистецька освіта виконує громадянську й гуманістичну місію – збереження ідентичності, символічного простору та цінностей культури, що стають частиною національного опору. **Висновки.** Академічна мистецька освіта в Україні залишається провідною моделлю комплексного розвитку митця – від технічної майстерності до інтелектуальної автономії. Її стратегічна мета – формування художника-інтелектуала, здатного до культурної рефлексії, критичного мислення й осмислення глобальних процесів у контексті національної ідентичності. Сучасні виклики – проєктність, іронія, цифровізація – можуть бути інтегровані в освітній процес лише на основі академічної школи, що поєднує класичні методи з інноваційними практиками. В умовах війни інтелект митця стає ресурсом духовної стійкості й культурного виживання, підтверджуючи стратегічну роль академічної традиції як чинника збереження професійності, гуманістичних цінностей і тяглості української культури.

Ключові слова: академічна художня освіта, інтелект митця, митець-інтелектуал, професіоналізм, проєктне мислення, художнє дослідження, цифровізація.

Serhii Hryhoriev

*Senior Lecturer at the Department of Graphic Arts
National Academy of Fine Arts and Architecture
serhii.hryhoriev@naoma.edu.ua*

Nataliia Kokhal

*Lecturer at the Department of Graphic Arts
National Academy of Fine Arts and Architecture
nataliia.kokhal@naoma.edu.ua*

Marina Sochenko

*Senior Lecturer at the Department of Painting and Composition
National Academy of Fine Arts and Architecture
marina.sochenko@naoma.edu.ua*

FORMATION OF THE ARTIST'S INTELLECT UNDER GLOBAL CULTURAL TRANSFORMATIONS

Abstract. The article analyzes key challenges faced by Ukraine's academic art education amid global cultural transformations. It explores the balance between the fundamental academic school and the growing role of project-based thinking, digital technologies, and new artistic strategies. The loss of the workshop foundation role is shown to weaken the analytical and humanistic dimensions of art education. The **purpose of the study** is to determine the role of the academic school in shaping the artist's intellect as a bearer of critical thinking, aesthetic culture, and cultural responsibility. The scientific novelty lies in a systemic analysis of the interaction between traditional and contemporary educational models and in outlining ways to integrate Ukrainian art education into the European educational and research space without losing its identity. **Methods.** A set of general and specific research methods was used. The **historical-comparative method** made it possible to trace the development of academic art education in Ukraine in relation to European models, revealing their shared and distinctive features. The **structural-analytical method** was applied to systematize current approaches to workshop-based training and mentorship, which shape professional competencies of students. **Content analysis** of international documents and publications – The Florence Principles on the Doctorate in the Arts, Journal for Artistic Research, studies on digitalization, and the UNESCO report – was used to situate the Ukrainian context within the global cultural discourse. The **comparative pedagogy method** enabled the correlation of the academic model with the project-digital paradigm, identifying strengths and the risks of new practices such as superficiality, technological dependence, and value instability. The combination of these approaches provided a comprehensive view of the interrelation between academic tradition and current trends in the formation of the artist's intellect. **Findings.** The **academic school** retains fundamental significance. The workshop system, personal mentorship, and core disciplines remain the foundation of an artist's professional development and the prerequisite for integration into the global cultural space. The academic model, oriented toward mastery and analytical thinking, continues to prove its effectiveness in developing artistic intellect and pedagogical continuity. **Contemporary challenges** are transforming artistic training. Project-based approaches, ironic strategies, and digital practices shift the focus toward short-term effects, reducing analytical depth. At the same time, the expansion of artistic research and the use of technological media stimulate innovation while also creating the risk of superficial reflection without a solid professional foundation. **Digitalization** has a dual nature. It opens new opportunities for interdisciplinary experimentation, virtual collaboration, and international exchange, yet without an academic foundation – drawing, painting, composition – remains fragmentary and conceptually weak. Studies

on the use of VR in art education confirm that technological innovation is effective only when grounded in classical professional mastery. The **artist's intellect** emerges as a strategic goal. Academic education aims to cultivate the artist-intellectual – a bearer of critical thinking, aesthetic culture, and cultural responsibility. This approach aligns with The Florence Principles on the Doctorate in the Arts and EQ-Arts standards, emphasizing the unity of artistic practice, research, and reflection as a foundation for autonomous creative thinking. **Education in wartime.** The academic school forms not only professionals but also individuals capable of preserving cultural memory and social resilience. During the war, art education fulfills civic and humanistic missions – safeguarding identity, symbolic space, and cultural values that have become integral to national resistance. **Conclusions.** Academic art education in Ukraine remains the leading model for the artist's comprehensive development – from technical mastery to intellectual autonomy. Its strategic goal is to form the artist-intellectual capable of cultural reflection, critical analysis, and understanding global processes through the lens of national identity. Contemporary challenges – project thinking, irony, and digitalization – can be integrated into the educational process only on the foundation of the academic school, which unites classical methods with innovative practices. In wartime, the artist's intellect becomes a resource of spiritual resilience and cultural survival, affirming the strategic role of the academic tradition in sustaining professionalism, humanistic values, and the continuity of Ukrainian culture.

Key words: academic art education, artist's intellect, artist-intellectual, professionalism, project thinking, artistic research, digitalization.

Постановка проблеми. Сучасна мистецька освіта в Україні розвивається у полі складних і часто суперечливих тенденцій. З одного боку, академічна школа впродовж десятиліть залишається осередком підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері образотворчого й візуального мистецтва. Її основу становить система майстерень, індивідуальне наставництво, послідовне опанування рисунка, живопису та композиції, що поєднуються з розвитком образного й аналітичного мислення [1–3]. З іншого боку, сучасне мистецьке середовище дедалі активніше тяжіє до проєктних форматів, цифрових медіа та короткотермінових колаборацій, в яких домінують швидкоплинність, іронія й естетика постіронії як форма критичного висловлювання [4–7].

У цьому контексті постають ключові питання: чи здатна академічна традиція залишатися конкурентною у глобалізованому культурному просторі, де цінність дедалі частіше визначається ефектом виставкового проєкту чи медійної акції, а не тривалістю освітнього процесу [8]? Чи не зведеться мистецька освіта до набору технічних навичок і поверхневих візуальних продуктів? І головне – чи зберігає академія функцію простору формування інтелекту митця, чи поступово перетворюється на систему підготовки «виконавців проєктів»?

Ці питання особливо загострюються в умовах інтеграції України до європейського освітнього простору, де активно розвивається концепція *artistic research* – поєднання творчої практики з аналітичною рефлексією [9–11]. Для українських закладів вищої мистецької освіти принциповим стає пошук балансу між академічною традицією й новітніми форматами навчання, із збереженням національної ідентичності та культурної тяглості [12; 13].

Актуальність дослідження. Мистецька освіта в Україні є не лише складовою системи професійної підготовки, але й важливим чинником збереження культурної спадщини та розвитку естетичної культури суспільства [1–3; 6]. Вона формує не просто навички, а мислення митця, здатного критично осмислювати культурні процеси й інтегрувати художні практики у ширший соціально-історичний контекст [2; 3; 8].

Система майстерень і персонального наставництва виховує носіїв інтелектуальної та культурної рефлексії, які створюють нові смисли й визначають напрями розвитку національної культури [1; 13]. У цьому полягає унікальність української академічної школи, перевірена її стійкістю навіть у кризові історичні періоди [12].

Водночас мистецьке середовище переживає глибокі трансформації: поширюється проєктне мислення, активно впроваджуються цифрові технології, іронічні та деконструктивні стратегії стають звичними для художнього висловлювання [4–7]. Такі процеси несуть ризик редукції освіти до короткотермінових ефектів і втрати фундаментальної школи, яка формує здатність до узагальнення, глибину художнього бачення й аналітичне мислення [1; 8]. Без академічної основи новітні формати швидко перетворюються на поверхневі експерименти, позбавлені концептуальної цілісності [4; 9].

Проблема набуває особливої гостроти у воєнний час, що став екзистенційним випробуванням для українського суспільства й культури [12; 13]. У цих умовах мистецька освіта постає не лише як простір професійного зростання, але й як чинник збереження культурної пам'яті, колективної ідентичності та духовної стійкості. Вона має готувати митців, які поєднують технічну майстерність із

громадянською відповідальністю, етичними орієнтирами та здатністю до культурної рефлексії [1–3; 12]. Інтелект художника у воєнному контексті стає ресурсом суспільної мобілізації – саме він дає змогу трансформувати досвід трагедії у нові смисли, підтримувати цінності й зміцнювати національну ідентичність [12; 13].

Актуальність дослідження зумовлена потребою вироблення моделі інтеграції української академічної школи у європейський і світовий контекст без втрати її культурної та стратегічної ролі [9; 12; 6]. Академічна традиція, що спирається на систему майстерень та індивідуальне наставництво, є унікальним ресурсом поєднання класичної фундаментальності з новітніми практиками *artistic research* і цифровими технологіями [4–7; 11; 16]. Саме на цій основі можливе формування художника-інтелектуала, здатного відповідати сучасним викликам і водночас зберігати спадкоємність національної культури [1–3; 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна наукова література засвідчує, що проблематика мистецької освіти в Україні розвивається у міждисциплінарному полі, яке поєднує філософські, педагогічні, культурологічні та мистецтвознавчі підходи [1–3; 15; 16].

Філософський і культурологічний виміри. У працях І. Зязюна та О. Рудницької сформульовано філософсько-антропологічні засади педагогіки мистецтва, де творчість розглядається як форма духовного самопізнання людини і спосіб осягнення ціннісного світу культури [2; 3]. Ці ідеї розглянуто у колективній монографії «Філософія культурно-мистецької освіти» (2022) [4], що акцентує роль художнього мислення як інструменту пізнання й моральної орієнтації.

Педагогічна традиція, майстерня та індивідуальне наставництво. У дослідженнях Т. Биркович, А. Варивончик та Б. Мазура підкреслено, що індивідуальні заняття і практика майстерень є ключовими чинниками формування професійної компетентності художника; скорочення цих компонентів безпосередньо впливає на якість освіти [1]. Подібну позицію розвиває О. Ясенев, розглядаючи образне мислення як центральний елемент творчої автономії здобувачів і базу їхнього професійного розвитку [16].

Цифровізація мистецької освіти. Дослідження О. Лагоди, О. Соболева, М. Токаря та співавторів демонструють потенціал VR-технологій у мистецькій освіті – як засобу занурення у просторову композицію та стимуляції

креативного мислення студентів [5]. О. Ковальова та колеги наголошують, що практичні заняття мають бути не лише вправою у техніці, але простором експерименту, рефлексії та формування критичного мислення [6]. Своєю чергою О. Бойко підкреслює, що цифрові інструменти не повинні замінювати живе художнє дослідження, а лише розширювати його межі, зберігаючи академічну школу як основу розвитку художнього інтелекту [7]. Збірник «Філософія культурно-мистецької освіти» підкреслює значення свободи вибору матеріалів і технік як умови розвитку креативності [4].

Міжнародний контекст і концепція *artistic research*. Документ «The Florence Principles on the Doctorate in the Arts» (ELIA, 2016) артикулює єдність практики, дослідження та рефлексії, а також акцентує на академічній доброчесності й суспільній відповідальності [9]. Платформа *Journal for Artistic Research* (JAR) демонструє інноваційні моделі інтеграції художньої практики з науковим мисленням [10]. Методологія EQ-Arts визначає стандарти якості мистецької освіти, наголошуючи не лише на результаті, а й на процесуальній рефлексії [11]. Аналітичний звіт UNESCO *Re|Shaping Policies for Creativity* (2022) підкреслює роль культурної освіти у формуванні людського капіталу та розвитку креативної економіки [12].

Український контекст. Сучасні українські дослідники – В. Харченко, О. Соловей, А. Яланський, С. Григор'єв – адаптують ці підходи у національному вимірі, поєднуючи мистецьке дослідження з цифровими практиками та громадянською місією в умовах війни [13–15].

Підсумок аналітичного огляду. Попри значний доробок, залишається недостатньо розробленим питання взаємодії академічної традиції з новітніми викликами. Формування інтелекту митця як стратегічної мети освіти висвітлено фрагментарно, без системного аналізу взаємозв'язку між системою майстерень та цифровими підходами [1; 4; 7; 9; 11].

Мета дослідження – виявити сучасні тенденції розвитку мистецької освіти в Україні та визначити роль академічної школи у формуванні інтелекту митця в умовах глобальних трансформацій і воєнного часу [1; 12]. Інтелект митця трактується як поєднання когнітивних, аналітичних, етичних і творчих якостей [2–4; 9]; академічна школа – як середовище розвитку аналітичного мислення, культурної рефлексії та етичної свідомості [5; 13; 16; 10].

Завдання дослідження: проаналізувати сучасні джерела з проблем мистецької освіти у філософському, педагогічному й мистецтвознавчому контекстах [1–4; 9; 15; 16]; виявити ключові особливості академічної школи – індивідуальне наставництво, систему майстерень, розвиток образного та аналітичного мислення [1; 13]; окреслити сучасні виклики – проектність, цифровізацію, іронію та феномен культурного скепсису – й визначити їхній вплив на формування інтелекту митця [5–7; 10]; порівняти українську модель із європейськими підходами до *artistic research* [8–11; 14]; сформулювати стратегії синтезу академічної традиції та інноваційних практик для підвищення конкурентоздатності закладів і збереження культурної місії [2; 3; 9; 12].

Виклад основного матеріалу. Академічна школа як фундамент мистецької освіти – це динамічна система формування художника-інтелектуала, яка поєднує технічну майстерність з аналітичним і образним мисленням [2; 3]. Саме така єдність забезпечує її життєздатність у глобальному освітньому середовищі [6; 9; 16].

Фундаментальні дисципліни – рисунок, живопис, композиція, пластична анатомія, перспектива – виступають не лише технікою, але й універсальною мовою осмислення світу, інструментом інтелектуального бачення [1–3; 9]. Без цієї основи інновації та цифрові експерименти лишаються поверхневими [4; 6].

Майстерня як простір індивідуального наставництва формує навички аналізу, контекстуального мислення і критичної свідомості [1; 13]. Такий підхід узгоджується з європейськими орієнтирами якості, зокрема стандартами ELIA та EQ-Arts [10; 11]. Історичний досвід українських академій підтверджує стійкість цієї моделі; сьогодні, в умовах війни, вона поєднує тяглість традиції з відкритістю до інновацій, створюючи основу для інтеграції у міжнародний дослідницький простір і виконання культурної місії [9; 12; 13; 14].

Отже, академічна школа постає не як «ретроградна система», а як середовище гнучкого мислення, де технічна майстерність, аналітичність і культурна рефлексія утворюють цілісну інтелектуальну модель підготовки [2; 3; 9].

Виклики сучасності: проектність, іронія та культурний скепсис. Домінування проектного мислення зміщує акценти мистецької освіти на короткотерміновий ефект (виставка, акція, перформанс, цифрова практика) [5; 6], що ризикує звести освітній процес до технологічного тренінгу

та витіснити довготривале формування мислення [4; 9]. Низка дослідників розглядає іронію як один із засобів критичної рефлексії в постмодерному мистецтві [2–4]. Водночас надмірність іронічних та деконструктивних стратегій може призводити до втрати етичної й концептуальної глибини, що в науковій літературі описується як феномен культурного скепсису або естетики постіронії [4; 5; 6]. Відповіддю академічної школи є критичне освоєння цих практик: інтеграція нових форматів як засобів розширення досвіду (рефлексія, робота з матеріалом, етична відповідальність) і зважене використання цифрових технологій та ШІ – не як самоцілі, а як інструментів дослідження [10; 11; 14; 5; 6].

Цифровізація як виклик і ресурс. Технології VR, 3D, ШІ, NFT та мультимедіа відкривають нові можливості для творчого пошуку й змінюють принципи роботи з образом і матеріалом [5–7; 10]. Цифровізація створює простір експерименту, міждисциплінарності та міжнародної співпраці [5; 10; 11], але без фундаментальної бази призводить до шаблонності і зниження якості результатів [1; 3; 4; 9]. Академічна школа надає цифровим практикам концептуальної глибини: базові дисципліни (рисунок, живопис, композиція, анатомія, перспектива) забезпечують інтелектуальну опору для осмислених експериментів [2; 3; 1]. Класична підготовка не протистоїть технологіям, а навпаки – забезпечує їхнє продуктивне застосування, формуючи аналітичне мислення й візуальну аргументацію [9; 16; 4]. Цифрові засоби підсилюють *artistic research*: вони розширюють можливості документування процесу, візуалізації аналізу, міждисциплінарності та розвитку *artistic thinking* [10; 11; 9; 14]. Водночас стандарти EQ-Arts підкреслюють необхідність інтеграції інновацій у ширший гуманітарний та естетичний контекст [11; 12]. Отже, сучасна модель мистецької освіти має спиратися на баланс «традиція + інновація», де академічна школа гарантує концептуальну цілісність у добу цифрових трансформацій [9; 11; 4].

Інтелект художника як стратегічна мета академії. Формування інтелекту митця як поєднання когнітивних, аналітичних, етичних і творчих компонентів є центральною метою академічної освіти [2; 3; 9]. Інтелект визначається як здатність мислити образами, критично аналізувати культурні процеси, інтерпретувати досвід і формувати власну позицію у глобальному полі [2–4; 10]. Сучасні виклики підсилюють потребу у митцеві, здатному відрізнити глибокий культурний жест

від поверхневої провокації, використовувати технології як інструмент розширення художнього мислення та інтегрувати свою практику у міжнародний контекст без втрати ідентичності [10; 11; 12]. Такий тип мислення є осердям *artistic research*, у якому процес пізнання виступає формою художньої рефлексії [11; 9; 14; 4].

Інтелект реалізується у кількох вимірах:

- *аналітичному* – робота з натурою, складною композицією, перспективою та анатомією [1; 13];
- *рефлексивному* – участь у колоквиумах, дискусіях, вивчення теорії мистецтва [10; 11; 9];
- *світоглядному* – опанування культурної спадщини, участь у виставкових і міждисциплінарних проєктах [16; 6; 12].

Мистецька освіта у воєнний час. Академія має виховувати не лише професіоналів, але й особистостей, здатних зберігати культурну пам'ять і підтримувати ідентичність суспільства [12; 13]. Митець виступає носієм громадянської відповідальності та учасником культурної реабілітації; завдання освіти – трансформувати травматичний досвід у смисли, що підтримують національну тяглість і духовну мобілізацію [12; 13]. Війна підтвердила стратегічну місію академічної школи: технічна підготовка – лише інструмент, а головна мета – осмислення реальності і творення цінностей, що забезпечують життєздатність культури [2; 3; 12; 13].

Висновки і перспективи використання результатів дослідження. Академічна мистецька освіта в Україні довела свою життєздатність і конкурентоспроможність: вона залишається моделлю цілісного розвитку митця – від технічної майстерності до інтелектуальної автономії [2; 3]. Інтелект

художника постає як стратегічний результат і водночас мета освіти: здатність аналізувати культурні процеси, осмислювати художні явища, поєднувати професійну майстерність з етичною та громадянською відповідальністю [9].

Сучасні виклики – проєктність, іронія, культурний скепсис і цифровізація – мають розглядатися не як загроза, а як ресурс розвитку, що розширює інтелектуальні горизонти мистецької освіти за умови збереження її аналітичного та гуманістичного ядра [4; 5]. Інтеграція України в європейський освітній простір і дискурс *artistic research* можлива лише за збереження фундаменту академічної школи – системи майстерень, наставництва та рефлексивного підходу до навчання [10; 11]. Воєнний контекст підтвердив, що інтелект митця є ключовим ресурсом культурного виживання: завдяки здатності осмислювати трагедію через образ і метафору художники підтримують національну ідентичність, історичну пам'ять і духовну стійкість суспільства [12; 13]. Подальший розвиток можливо забезпечити через стратегію синтезу – гармонійне поєднання академічної традиції, інноваційних підходів та міжнародного досвіду [1].

Подяка. Автори висловлюють щиру подяку колегам кафедри графічного мистецтва та кафедри живопису і композиції НАОМА за критичні обговорення, що сприяли формуванню концептуальної цілісності статті. Вдячність також адресована всім дослідникам, чий праці поглибили наше розуміння мистецької освіти. Ми визнаємо роль сучасних інтелектуальних технологій, які сприяли вдосконаленню структури тексту, та особливо вдячні всім, хто поділяє ідею мистецької освіти як простору мислення.

Список використаних джерел

1. Биркович Т. І., Варивончик А. В., Мазур Б. М. Особливості навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти. *Питання культурології*, 2021, № 37, С. 103–113. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.236008>
2. Зязюн І. А. *Філософія педагогічної дії*. Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2008. 368 с.
3. Рудницька О. П. *Педагогіка загальна і мистецька*. Київ : Освіта, 2005. 280 с.
4. Бойко О. В. *Artistic Research як інноваційна модель у мистецькій освіті України*. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія «Мистецтвознавство», 2023, № 48, С. 41–49. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.48.2023.296792>
5. The Use of Virtual Reality in Art Education in Ukraine: A Study of the Impact on the Creative Process and Students' Perception / Lahoda O., Soboliev O., Tokar M., Ivanenko T., Budiak V. *Journal of Curriculum and Teaching*, 2025, 13(3), С. 32–45. DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v13n3p32>
6. The Role of Artistic Practice and Practical Experience in the Organisation of Practical Training in Higher Art Education / Kovaleva O., Petrenko I., Sokolova Y., et al. *Journal of Curriculum and Teaching*, 2024, 13(1), С. 57–66.
7. UNESCO. *Re|Shaping Policies for Creativity: Addressing Culture as a Global Public Good*. Paris : UNESCO, 2022. URL: <https://www.unesco.org/reports/reshaping-creativity> (дата звернення: 30.10.2025)
8. European League of Institutes of the Arts (ELIA). *The Florence Principles on the Doctorate in the Arts*. Amsterdam : ELIA, 2016. URL: <https://elia-artschools.org/page/Florence-Principles> (дата звернення: 30.10.2025)
9. *Journal for Artistic Research (JAR)* : офіційний веб сайт. URL: <https://www.jar-online.net> (дата звернення: 30.10.2025)
10. EQ-Arts. *Enhancing Quality in the Arts – Review Methodology*. Amsterdam : EQ-Arts, 2023. URL: <https://eq-arts.org> (дата звернення: 30.10.2025)

11. Borgdorff H. *The Conflict of the Faculties: Perspectives on Artistic Research and Academia*. Leiden : Leiden University Press, 2012.
12. Формування мистецької ідентичності: академічна освіта як фундамент / Харченко В., Соловей О., Яланський А., Григор'єв С. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "Science and Technology: Challenges, Prospects and Innovations"* (Осака, Японія, 1–3 листопада 2024 р.). <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-CHALLENGES-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-1-3.11.24.pdf>
13. Роль мистецьких досліджень у формуванні сучасного культурного простору / Харченко В., Яланський А., Григор'єв С., Месюр А. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "New Horizons in Scientific Research: Challenges and Solutions"* (Марсель, Франція, 31 березня – 2 квітня 2025 р.). DOI: <https://doi.org/10.70286/EOSS-31.03.2025>
14. Мистецтво та алгоритми: як ШІ змінює творчість і освіту / Харченко В., Соловей О., Яланський А., Григор'єв С. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Modern Problems of Science and Technology"* (Таллінн, Естонія, 17–19 березня 2025 р.). DOI: <https://doi.org/10.70286/EOSS-17.03.2025>
15. *Філософія культурно-мистецької освіти*. Київ : КНУКІМ, 2022. 210 с.
16. Ясенев О. П. Образне мислення як чинник розвитку професійної компетентності студентів творчих спеціальностей. *Мистецтвознавчі записки. Серія "Arts-Series"*, 2021. URL: <https://arts-series-ksukim.pp.ua/article/download/247404/245978> (дата звернення: 30.10.2025)

References

1. Byrkovych, T.I., Varyvonchuk, A.V., & Mazur, B.M. (2021). Osoblyvosti navchannia studentiv profesiinoi maisternosti v mystetskykh zakladakh vyshchoi osvity [Features of teaching students of professional mastery in art institutions of higher education]. *Pytannia kulturolohiï* [Issues in Cultural Studies], (37), 103–113. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.236008> [in Ukrainian].
2. Ziazun, I.A. (2008). *Filosofia pedahohichnoi diï* [Philosophy of pedagogical action]. Vyd. Chabanenko Yu. A. [in Ukrainian].
3. Rudnytska, O.P. (2005). *Pedahohika zahalna i mystetska* [General and art pedagogy]. *Osvita* [in Ukrainian].
4. Boiko, O.V. (2023). Artistic Research yak innovatsiina model u mystetskii osviti Ukrainy [Artistic Research as an innovative model in Ukrainian art education]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya "Mystetstvoznavstvo"* [Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series "Art Studies"], 48, 41–49. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.48.2023.296792> [in Ukrainian].
5. Lahoda, O., Soboliev, O., Tokar, M., Ivanenko, T., & Budiak, V. (2025). The use of virtual reality in art education in Ukraine: A study of the impact on the creative process and students' perception. *Journal of Curriculum and Teaching*, 13(3), 32–45. <https://doi.org/10.5430/jct.v13n3p32> [in English].
6. Kovaleva, O., Petrenko, I., Sokolova, Y., et al. (2024). The role of artistic practice and practical experience in the organisation of practical training in higher art education. *Journal of Curriculum and Teaching*, 13(1), 57–66 [in English].
7. UNESCO. (2022). *ReShaping policies for creativity: Addressing culture as a global public good*. UNESCO. Retrieved from <https://www.unesco.org/reports/reshaping-creativity> [in English].
8. European League of Institutes of the Arts (ELIA). (2016). *The Florence principles on the doctorate in the arts*. ELIA. Retrieved from <https://elia-artschools.org/page/Florence-Principles> [in English].
9. *Journal for Artistic Research (JAR)*. (n.d.). Official website. Retrieved from <https://www.jar-online.net> [in English].
10. EQ-Arts. (2023). *Enhancing quality in the arts – Review methodology*. EQ-Arts. Retrieved from <https://eq-arts.org> [in English].
11. Borgdorff, H. (2012). *The conflict of the faculties: Perspectives on artistic research and academia*. Leiden University Press [in English].
12. Kharchenko, V., Solovei, O., Yalanskyi, A., & Hryhoriev, S. (2024, November 1–3). *Formuvannia mystetskoï identychnosti: akademichna osvita yak fundament* [Formation of artistic identity: Academic education as a foundation]. *Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference "Science and Technology: Challenges, Prospects and Innovations"* [in Ukrainian].
13. Kharchenko, V., Yalanskyi, A., Hryhoriev, S., & Mesiur, A. (2025, March 31–April 2). *Rol mystetskykh doslidzhen u formuvanni suchasnoho kulturnoho prostoru* [The role of artistic research in shaping the modern cultural space]. *Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference "New Horizons in Scientific Research: Challenges and Solutions"*, Marseille, France. <https://doi.org/10.70286/EOSS-31.03.2025> [in Ukrainian].
14. Kharchenko, V., Solovei, O., Yalanskyi, A., & Hryhoriev, S. (2025, March 17–19). *Mystetstvo ta alhorytmy: yak ShI zminiuiie tvorchist i osvitu* [Art and algorithms: How AI changes creativity and education]. *Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference "Modern Problems of Science and Technology"*, Tallinn, Estonia. <https://doi.org/10.70286/EOSS-17.03.2025> [in Ukrainian].
15. *Filosofia kulturno-mystetskoï osvity* [Philosophy of cultural and art education]. (2022). KNUKiM [in Ukrainian].
16. Yaseney, O. P. (2021). *Obrazne myslennia yak chynnyk rozvytku profesiinoi kompetentnosti studentiv tvorchykh spetsialnostei* [Figurative thinking as a factor in the development of students' professional competence in creative specialties]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya "Mystetstvoznavstvo"* [Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series "Art Studies"]. Retrieved from <https://arts-series-ksukim.pp.ua/article/download/247404/245978> [in Ukrainian].

Подано до редакції 09.10.2025
Статтю прийнято 27.10.2025
Опубліковано 31.10.2025